

„УВЕСЬ ВОЛНЫ ЧАС АДДАЮ...“

ВЫСТАВКА У КЛУБЕ МІНСКАГА ТОНКАСУКОННАГА

Надаўна я пабывала на выстаўцы работ самадзейных мастакоў і майстроў народнай творчасці прадпрыемстваў і Установы Мінскага прамысловага абласнага прыватнага 45-годдзя Беларускай ССР. Экспазіцыя — у невялікіх двух пакоях клуба Мінскага тонкасуконнага камбіната.

Адразу ж здзіўляе: чаму з такога вялікага прамысловага раёна, куды ўваходзяць Мінск, Слуцк, Барысаў, Маладзечна, прысланы на выстаўку творы толькі трох разаброў па дрэву, чатырох самадзейных скульптараў і парнаўнальна нячужбы калекцыі самадзейных мастакоў. Іншыя ж віды народнай творчасці і зусім няма. Няжэ пераважыць у Слуцку, напрыклад, майстры вышыўкі, ручнога ткацтва, няжэ няма інкрустараў, разаброў па дрэву, вальніцы? Відомы ж ёсць, не пераважыць? Толькі, відзець, вельмі мала робіцца для папулярнасці творчасці народных умельцаў.

Памятаю, як аднойчы летам у вёсцы Навадворцы Слуцкага раёна я сустрэла дзяўчыну. У рукаў у яе была сумачка, зробленая са звычайнай саломы і двух ці трох лавоў пружынаў. «Дзе вы купілі яе?» — міжволі вырвалася ў мяне. «А гэта мне бабуля сама зрабіла». Кожны салма патраваўшы, цаніць прыгожага захаваны вельмі высокім густам, прастаю малянка плетэння, сучаснае форм. Я ўзвешана, што гэта жанчына зрабіла не адну такую цудоўную сумачку і з адвальным прадмастравала б сваё ўмельства людзям. Мне давялося бачыць у рукаў сельшчыні ў тых жа Навадворцах па-майстарску інкруставаную лыжку, вартую таго, каб быць паказанай на выстаўцы.

Аб арганізацыі выстаўкі.

Адзіна, далёка не сучасны з выгляду, стэнд, на якім выставлены вельмі цікавыя работы ўмельцаў — разаброў па дрэву, сталіцы... на чатырох абшар-

пных крэслах. Відомы, справа не ў стэндах, а ў работах, але і самі работы на такім стэнды добра разгледзець няма магчымасць: размешчаны яны так, што засланяюць адна адну. Увечары стэнд не асветлены. Зверху стаяць драўляныя скульптуры (аўтар — пашталён Л. Шостак). Даводзіцца падстаўляць крэсла, каб прычытаць прозвішча скульптара і ўбачыць, як выглядае ніжняя частка работы. Такія «добрая», як неацэньваючы стэнды, аб'ёмныя скульптуры і іншае, неацэньваючы стэнды і пацудзіць задаваленасці. Я бачыла, як на гэтай выстаўцы некалькі юнакоў, аніваючы поглядом лужыцы экспазіцыі, не затрымаваючыся на цікавых, на маю думку, работах, хутка пайшлі далей. А каб да гэтых юнакоў ды і да іншых наведваліся падшпундныя кваліфікаваныя экскурсаводы, каб ён адказаў на іх пытанні, каб юнакі даведваліся аб аўтарах гэтых работ, — яны, бясспрэчна, вынеслі б зусім іншыя ўражанні з выстаўкі.

А між тым, ёсць на выстаўцы творы цікавыя. Вабяць майстэрствам і выдумкай работы па дрэву С. Гутыкоўскага. Яго «Рыбак» і «Баба-яга» вельмі выразныя, нягледзячы на прасты сюжэты. Спадабаўся і кнігі, дзе вельмі ўмела выкарыстана спаліненне тэатральных кампазіцый-арнаменту Л. Левіна для ласця кожна і не нова на аснове, але фігуры танючыя казашы. Восем перад глядачом карціна капіталістычнага свету. На пераднім плане беспрытульны хлопчык і немалыды беспрытульны прасяць міласціну ў людзей, што раўнадушна праходзяць міма. Хвалюе мастака тама Ачынныя вайны: «У родным сьле», «Гэтага забываць нельга».

Многія і настойліва працуе мастак Ф. Хадасоўскі, шадэр аўтабазы. Ён вельмі любіць родную прыроду і дасягнуў значнага майстэрства ў яе паказе. Яго пейзажы добра глядзяцца: фіялетавыя змрочныя вечары, блакітна-зялёныя сосны, студзенскі снег, — колькі ў гэтых матывах мяккасці пацудзіць, лірызму.

З цікавасцю ўглядаецца ў жыццё самадзейны мастак І. Спірыдоў. Сам ён працуе на аўтазавадзе і карціны яго расказваюць аб заводскім жыцці. У яго сюжэце «Новы элеватар» гарадскі пейзаж удаля спадзяецца з лірычным малюнкам прыроды. Цікавы яго сюжэт «Дарога на МАЗ».

Нельга не адзначыць малюнкі тэатру І. Кішкоўскага, замалюваў Л. Левіна, сюжэты маслам Б. Раўнера, свеасаблівы жывалі рабочага з Маладзечна Н. Шчаўкановага.

Глядзіш работы самадзейных мастакоў і думаеш, колькі працы і энергіі ўкладзена ў іх гэтым розным людзям, якіх аб'ядноўвае адно захапленне — любоў да прыгожага. І вельмі замасуючы не ахайнасці, якія сустракаюцца на выстаўцы. Напрыклад, сюжэт А. Кадар падпісан: «эпох, масла, патам...» Але не вер вам савамі: гэ-

ты сюжэт сапраўды А. Кадар, аднак напісаны ён акавадало і, вядома, не на палатне. Работа І. Заікевіча напісана на фанеры, а падпісана, што малюнак зроблен на палатне. Зноў «добрая»? Глядзач дабрадушны і далікатны, у кіне водгукаў ён не прасіць падпісаць непадпісаную карціну. Пажадаўшы сказаць, што твор яму спадабаўся, ён знаходзіць выхад са становішча — піша: «Мне спадабалася работа, якая вісіць першая ад уваходу справа. У ёй намалавана...» і г. д. У цяжкім становішчы акаваецца глядач!

Напрошваецца вывад: хоць вельмі амястоўна і цікава выстаўка гэтага года, але яна, відзець, не дае поўнага ўраўнення аб сучасным стане самадзейнага мастацтва і народнай творчасці Мінскага прамысловага раёна. Будзем спадзявацца, што наступныя выстаўкі будуць арганізаваны больш прадумана, з большым густам, з большай увагай і павагай як да глядача, так і да саміх удзельнікаў выстаўкі.

Браніслава ЛОБАН.

Гучыць скрыпка. Яе чароўныя імкнігі гукі абуджаюць у людзей высокія пачуцці, захапляюць і радуюць. Перад вамі студэнтка Беларускай кансерваторыі Вольга Прыцкер, якая з натхненнем выконвае скрыпачны манэра мастацтва Дворжана.

КАБ РАМАНТЫКА З БЫТАМ ДРУЖЫЛА

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

ты! А хіба беларускае Купалле нельга зрабіць вясёлай масавай забавой? На жаль, знаходзіцца ў нас і такіх людзей, якія бачыцца, «як бы чаго не выйшла», усляк суб'орніцтва адрэджана і абнаўляюцца лепшых народных звычаяў. Ноткі такога парадальнага стаўлення да народных традыцый гучаць і ў названым ужо артыкуле Ул. Юрвіча. Ён іранічна аднёсся да цікавага прыкладу, прыведзенага Нілам Глечынам у артыкуле «Скарываць добрае звычаі» адносна свята ачароў і пастухоў у сучаснай Беларусі.

«...Балгарнае Свята ачароў і пастухоў... — піша Ніл Глечына — святкуецца 6 мая — на таям знае Георгіеў дзень, або Юры (па хрысціянскаму паркуёму календару). Відомы, што «святы Юры» лічыцца алегуюм жывёлаўдоўлі, і ў Беларусі, які дараць і ў нас з даўніх часоў у гонар Юры спрыдалася свята. Раней у гэты дзень народ валу ў царкву... Свята ачароў і пастухоў, на якім я прысутнічаў у адным з каператываў (сяло Градзец Свіслацкага раёна) не мае пра сутнасці нічога агульнага з Юр'ем. Гэта — новае свята, яно адрывіна прызнана ўрадкам свята жывёлаўдоў, але ў той жа час у нейкай меры ў ім захавана народная традыцыя, звычай святкавання іменна ў гэты дзень, а не ў які-небудзь іншы. На святкаванні ў Градцы і не пахла рэлігія».

перадавалася ад пакалення да пакалення, становілася добрай народнай традыцыяй. Яна ўключала ў сабе мноства нумароў, багатых на змесце, форме, характары выканання: іспевы і танцы, і карагоды, і свеасаблівы «спартыўны» спарбніцтва (скаканне праз настайленно лепшых народных звычаяў. Ноткі такога парадальнага стаўлення да народных традыцый гучаць і ў названым ужо артыкуле Ул. Юрвіча. Ён іранічна аднёсся да цікавага прыкладу, прыведзенага Нілам Глечынам у артыкуле «Скарываць добрае звычаі» адносна свята ачароў і пастухоў у сучаснай Беларусі.

«...Балгарнае Свята ачароў і пастухоў... — піша Ніл Глечына — святкуецца 6 мая — на таям знае Георгіеў дзень, або Юры (па хрысціянскаму паркуёму календару). Відомы, што «святы Юры» лічыцца алегуюм жывёлаўдоўлі, і ў Беларусі, які дараць і ў нас з даўніх часоў у гонар Юры спрыдалася свята. Раней у гэты дзень народ валу ў царкву... Свята ачароў і пастухоў, на якім я прысутнічаў у адным з каператываў (сяло Градзец Свіслацкага раёна) не мае пра сутнасці нічога агульнага з Юр'ем. Гэта — новае свята, яно адрывіна прызнана ўрадкам свята жывёлаўдоў, але ў той жа час у нейкай меры ў ім захавана народная традыцыя, звычай святкавання іменна ў гэты дзень, а не ў які-небудзь іншы. На святкаванні ў Градцы і не пахла рэлігія».

сваім псеўданімам назву народнага свята). Эраўмела, што паданне аб шуканні ў купальскую нок неіснуючай кветкі папараці з'яўляецца пільнай навадзінай фантазіяй, але важна інаша — надзея працоўнага чалавека, які жыў у горы і нястачах, на лепшае будучае. Вера ў магчымасць рэальнага, вялікага шчасця — гэта сама па сабе ўжо надзвычай высакорная, гуманістычная ідэя, бо той, хто верыць, абавязкова дасягне пастаўленай мэты, здзейсніць свае мары і спадзяванні. Характары, што ў нейкай ступені з ідэяй шчасця звязана ўся купальская абраднасць, усё забавы і гульні, у якіх рабілася ўсё магчымае, каб сапраўды адчуць асалоду адпачываючы, радасць і паўнату жыцця.

Такім чынам чалавек працы хоць на нейкі момант пераносіць ся зямлю пакутлівых, цяжкіх будняў у чароўны свет радасці і шчасця, стварае яго ўласнай фантазіяй.

У новых жа, савецкіх умовах, у сацыялістычнай рэчаснасці, дзе мара стала яваю, — народнае Купалле можа і павіна ператварыцца ў свята не ілюзорнага, а сапраўды рэальнага, ужо здабытага намі вялікага чалавечага шчасця, у трыумф радасці народа, які заваяваў у настайлівай барацьбе і працы «кветку шчасця». Восем чаму я гораца падтрымліваю тых, хто выкаваецца за аднаўленне і «мадорнізацыю» ў адвядзенні з патрабаваннямі і духам нашча часу купальскіх святкаванняў.

Велізарны магчымасці для правядзення культурна-асветнай і масава-выхаваўчай работы адкрывае купальскія святкаванні, калі справа іх арганізацыі возьме ў свае рукі камсапол, моладзь. Тут можна выкарыстаць і мастацкую выразнасць і наладзіць сустрачы прадставіцкую некалькіх пакаленняў і арганізацый гульні, карагоды, карнавальныя іспевы, — інакш кажучы, утвараць пасмяячца, перспіваць, павесціцца ад душы, каб пасля засталіся самыя прыемныя ўспаміны і ўнікальнае жаданне ўбачыць і перажыць нешта яшчэ больш цікавае, захапляючае, нешчэго тоема ў наступным годзе.

Хай жа рамантыка з бытам сяброў!

Хутка выйдзе з друку Другі нумар часіска «Тэатр». Гэта «аб'ёмны» багата ілюстраваны том на 200 старонак вялікага фармату, які змяшчае новую п'есу, дзесяці артыкулы і карэспандэнцыі.

Звычайна нумар зачынаецца п'есай, але на гэты раз перадак вярсты перушыны.

Следам за вострай і надзівайнай п'есай Сідэра Штоке «Прызнанне ў нявінасці» чытач знайдзе некалькі спісак творчага складу тэатраў.

На працягу 1964 г. у часопісе будуць апублікаваны поўныя спісы персанальнага складу ўсіх тэатраў краіны. У іх будуць па празаішчым названы ўсе артысты, рэжысёры, дырэктары, балетмайстры і мастакі, якія працуюць у драматычных тэатрах, тэатрах оперы і балета, тэатрах юнага глядача і ляльчаных тэатрах.

Перадаваў артыкул «За баявое рэвалюцыйнае мастацтва» прысвечаны разгляду тых важных пераменаў, што адбыліся пасля сустрачы кіраўнікоў партыі і ўрада з дзесяціма літаратурнай і мастацкай у снежні 1962 года і сакавіку 1963 года.

У раздзеле «Праўдзі» — артыкулы аб пастаючым п'ес «Самі Журбыны» У. Коцава і С. Кары, «Без крыка!» па матывах апавесці Ул. Цендрэкова, «Жаніцца» М. Гогеля, оперы Д. Верды «Дон Карлас» і драматычны п'есы Я. Чэрткова «У моры многа дора...».

У аснову артыкула народнага артыста ССР Б. Смірнова «Пункт глядацкага мастака» пакладзена выступленне аўтара на XIII з'ездзе прафсаюзаў ССР.

«У спрэчках аб Меерхольдзе» — так называецца вялікі і грунтоўны артыкул В. Раствоўскага. Аўтар прыходзіць да вываду, што апошніа рэжысёра п'есаватца свеціць аб тым новым, бліжэй іменна пушкінскаму вызначэнню рэалізму, разуменню прыроды сцэнічнага дзеяння, якое прыходзіла да Меерхольда. Яно неабавязкова і зусім законмерна збліжала яго са Станіслаўскім.

Сярод іншых матэрыялаў нумара — артыкулы Е. Таршылавай «Калі бывае няёмка...» (аб п'есе Д. Угрюмова) і Н. Балашова «Аб Калінінскім драматычным тэатры, творчыя партрэты А. Авеціска і Э. Манджыгалдзе, нарыс Г. Муравіна «Эстонскія зніскі», рэцэнзіі аб новых кнігах, гумарэска Г. Рыкліна і інш.

У цэнтры раздзела «Народны тэатр» — анікет, у якой прынялі ўдзел 12 дзеячоў народнага тэатра з усіх канцоў краіны.

Як звычайна, шмат цікавага асць у раздзеле «Зэрбыны тэатра». Восем назвы некаторых артыкулаў: «Барацьба ідэй у англійскім тэатры», «Помыч з Бразыліяй», «Уражанні і спрэчкі» (аб гастролях Румынскага тэатра камедыі ў Маскве).

Багата і разнастайная хроніка часіска — тут паведамленні з месца жыцця, расказы аб спектаклях, выстаўках, дыспутах, юбілеях.

Следам за вострай і надзівайнай п'есай Сідэра Штоке «Прызнанне ў нявінасці» чытач знайдзе некалькі спісак творчага складу тэатраў.

На працягу 1964 г. у часопісе будуць апублікаваны поўныя спісы персанальнага складу ўсіх тэатраў краіны. У іх будуць па празаішчым названы ўсе артысты, рэжысёры, дырэктары, балетмайстры і мастакі, якія працуюць у драматычных тэатрах, тэатрах оперы і балета, тэатрах юнага глядача і ляльчаных тэатрах.

Перадаваў артыкул «За баявое рэвалюцыйнае мастацтва» прысвечаны разгляду тых важных пераменаў, што адбыліся пасля сустрачы кіраўнікоў партыі і ўрада з дзесяціма літаратурнай і мастацкай у снежні 1962 года і сакавіку 1963 года.

У раздзеле «Праўдзі» — артыкулы аб пастаючым п'ес «Самі Журбыны» У. Коцава і С. Кары, «Без крыка!» па матывах апавесці Ул. Цендрэкова, «Жаніцца» М. Гогеля, оперы Д. Верды «Дон Карлас» і драматычны п'есы Я. Чэрткова «У моры многа дора...».

У аснову артыкула народнага артыста ССР Б. Смірнова «Пункт глядацкага мастака» пакладзена выступленне аўтара на XIII з'ездзе прафсаюзаў ССР.

«У спрэчках аб Меерхольдзе» — так называецца вялікі і грунтоўны артыкул В. Раствоўскага. Аўтар прыходзіць да вываду, што апошніа рэжысёра п'есаватца свеціць аб тым новым, бліжэй іменна пушкінскаму вызначэнню рэалізму, разуменню прыроды сцэнічнага дзеяння, якое прыходзіла да Меерхольда. Яно неабавязкова і зусім законмерна збліжала яго са Станіслаўскім.

Сярод іншых матэрыялаў нумара — артыкулы Е. Таршылавай «Калі бывае няёмка...» (аб п'есе Д. Угрюмова) і Н. Балашова «Аб Калінінскім драматычным тэатры, творчыя партрэты А. Авеціска і Э. Манджыгалдзе, нарыс Г. Муравіна «Эстонскія зніскі», рэцэнзіі аб новых кнігах, гумарэска Г. Рыкліна і інш.

У цэнтры раздзела «Народны тэатр» — анікет, у якой прынялі ўдзел 12 дзеячоў народнага тэатра з усіх канцоў краіны.

Як звычайна, шмат цікавага асць у раздзеле «Зэрбыны тэатра». Восем назвы некаторых артыкулаў: «Барацьба ідэй у англійскім тэатры», «Помыч з Бразыліяй», «Уражанні і спрэчкі» (аб гастролях Румынскага тэатра камедыі ў Маскве).

Багата і разнастайная хроніка часіска — тут паведамленні з месца жыцця, расказы аб спектаклях, выстаўках, дыспутах, юбілеях.

ШКОЛЕ, НАСТАЎНІКАМ, ВУЧНЯМ

Мінула дванаццат гадоў з дня заснавання выдавецтва «Народнае асветна».

— За гэты час, — паведаміў нашаму карэспандэнту дырэктар Ул. Ляданскі, — выдавецтва выпусціла 2500 назваў кніг агульным тиражом звыш 100 мільяна экзэмпляраў.

А якія планы ў «Народнай асветні» на 1964 год, што рыхтуецца да выдання па літаратуры, мове, эстэтыцы?

— Мы выведзім, — скажае Ул. Ляданскі, — каля 220 назваў кніг.

Важнае значэнне мае выданне літаратуры, якая аб'ядноўвае творчыя пошукі настаўнікаў. Пра найбольш эфектыўныя прыёмы і метады, якія прымяняюць у ляматковай школе лепшыя выкладчыкі Беларускай мовы, расказаў працаваў В. Самцавіча. Вольтамы выкладання Беларускай мовы ў VIII класе дзеліцца А. Пушкарэвіч. Пра крэацыйную работу на ўроках Беларускай літаратуры расказвае кніжка В. Урбановіча «На дарэгіх мясцінах». Запланавана выдаць брашуру аб эстэтычным выхаванні вучняў на ўроках літаратуры.

Значнае месца ў плане выдавецтва займае літаратура для дзяцей. Першапачатковым адрасам «Кніжнічкі-малышкі», складзенаю І. Савіцікам. Для вучняў старэйшых класаў будзе выдана зборнік вершаў П. Глебкі.

Выдавецтва запланавала выпуск некалькіх новых падручнікаў. Вучні II класа атрымаюць кнігу для чытання «Роднае слова» з каларыраванымі малюнкамі. Для вучняў III і IV класаў будзе выдана падручнік па граматыцы Беларускай мовы, а для вучняў V класа — «Родная літаратура». Сямікласнікі атрымаюць сінтэсіс Беларускай мовы. Упершыню будзе выдана падручнік па Беларускай мове для V—IV класаў школ рабочай і сельскай моладзі.

Важнае значэнне мае выданне літаратуры, якая аб'ядноўвае творчыя пошукі настаўнікаў. Пра найбольш эфектыўныя прыёмы і метады, якія прымяняюць у ляматковай школе лепшыя выкладчыкі Беларускай мовы, расказаў працаваў В. Самцавіча. Вольтамы выкладання Беларускай мовы ў VIII класе дзеліцца А. Пушкарэвіч. Пра крэацыйную работу на ўроках Беларускай літаратуры расказвае кніжка В. Урбановіча «На дарэгіх мясцінах». Запланавана выдаць брашуру аб эстэтычным выхаванні вучняў на ўроках літаратуры.

Значнае месца ў плане выдавецтва займае літаратура для дзяцей. Першапачатковым адрасам «Кніжнічкі-малышкі», складзенаю І. Савіцікам. Для вучняў старэйшых класаў будзе выдана зборнік вершаў П. Глебкі.

Фота Ул. КРУКА.

СЭРЦА ТВОРА — СЭРЦА ПАЭТА

Гадзіну назад памёр Маціяс Клаўзен.

Яго не пахаваюць.

Ён застанецца ў сэрцы кожнага, хто сёння быў сведкам забойства гэтага чалавека.

Я — адзін са сведкаў. І сённяшняя ноч для мяне — ганаровая вярта памяці Маціаса Клаўзена.

Раніцай у рэдкім будучы казачы артыкул аб гастролях Тэатра імя Вахтангава. Трэба пісаць аб трох пастаюнах. А думкі мае, як і намагаюцца размеркаваць іх, цалкам запланаваныя толькі што бачаным: Астангаў — Клаўзен.

Ён чытаў вершы Гэта. Вершы, поўныя чыстата, светлага каханья.

І ўсё ж Гэта тут ні пры чым. Даводзіць астангаўскі Клаўзен — вышэйшы для мяне і там ні было аналогіі з гісторыяй каханья, якое прышло да Гэта ў 70 гадоў, «перад заходам сонца».

Гаўтману таксама было 70 гадоў, калі ён напісаў гэтую п'есу. І кажуць, што ў ягоным жыцці спрабавалі знайсці штосьці падобнае.

Не, тое, што нам расказаў Астангаў — вышэйшае за каханне. Яго Маціяс Клаўзен загнаў не проста як абаронца любай жанчыны, а як змагар за ідэю чалавечнасці і гуманізму.

Яму прапаноўвалі жыццё. На паўных умовах. Ён нават не выслухаў тыя ўмовы. Бо ведаў: у іх — знявага чалавечае годнасці.

Такое ўзвядзенне вобраза ў ранг агульначалавечае значнасці тэатр прапраўдзі не шляхам абстрагавання ад канкрэтных прыкмет пэўнага часу, адлюстраванага Гаўтманам у яго п'есе «Перад заходам сонца».

Наадварот, прыкметы гэтыя сталі ў пастаюны рэжысёра А. Рэмзівай у чымсьці нават больш асэнсаваным і акрэсленым, чым іх могаў разумець у 1932 годзе сам аўтар. Ён не ведаў, куды ідзе Германія і ў што вырасце тая злавесная сіла, якая засцела блакітныя колеры яго гуманістычных ідэй, пераняты ад Гэта. Зала і іншыя прагра-сіўныя папярэднікі. Паэзія ён уласнай істотай пазнаў гэта і, як вядома, апошнія проміны сонца на ягоным шляху жыцця прывялі Гаўтмана пасля вызвалення ад гітлераўскай Дэмакратычнай Рэспублікі ў Германію ў 1945 годзе.

Інакш, прычытаць усё яго працы ў галіне філосафіі і сацыялогіі... Іх імла гэтых прац, бо Маціяс Клаўзен — выдумана асоба, яе стварыў Гаўтман. І ў той жа час яны ёсць, бо Маціяс Клаўзен — канкрэты, жывы чалавек, створаны Астангам, і калі мы сустракаліся з ім, мы бачылі, што гэта — мысліцель, філосаф, рыцар сваіх ідэй. Заецца, запятаўся ў Астангава пра назву трагедыі Клаўзена, і ён іх пералічыў (і не проста публіцыстычныя артыкулы, пра якія ў п'есе таворыць сябра Клаўзена прафесар Гайгер, а імяна трагедыі, кнігі).

Гаўтману Маціяс Клаўзен — чалавек, які сутыкнуўся з трагічным пераарджэннем свайго класа. Вялічым духам, ён апынуўся над прароў, якая ўтварылася пры разыходжанні дзвюх эпох, двух грамадстваў.

Астангаўскі Клаўзен належыць не толькі пэўнай эпосе. Сфера яго жыцця — уся гісторыя. Ён — другі кароль Лір.

Міхась РУДЫКОУСКІ

РАЊЦА

Цышыя — тутга націгнута струна, Сэрцам толькі яе крані — І яна...

задрымыць, завівіць, спачатку ціха, потым гучней і гучней: сойкамі нікіне ў бары на сасне, заўважым пырыне у сін-блаіт, зашпінча алябітым голым раіт, скарпыне калодзежым жураўлём — І ўжо...

у полі і над сямом раўняц у снімі літаўраў б'е, а з туманой, з-за курганой устае, коціцца зырка сонца шар.

І ты, крылаты, нібы ікар, узнімаеш па над зямлі, павеш над ёю і над сабой, над зямліцаю, чэрствацю, над крыйдай пывеш, усець у сонечнай цыціні, у пунсавочнай далечыні, — І, бы ў здымку рэнтгенаўскай, да крыйкі апошняй — самога сябе.

І стеновіцца сорама раптам табе, што нячырае слова колысь сказаў, што камусьці руку у бядзе не падаў, а камусьці падаў, хоць не варта было б, што пагэў забываць над Навічынскім сьля, І дарэў Палесся прайшоў не ўсе, І так мала зрабіў, а табе — дзевяціць сем...

Васіль ЗУЕНАК

Я са шляхоў далёкіх і цяжкіх Дамоў гасцінцаў прывязу таіх:

На радасць бацку — Гарт свей і адвагу; Братам — па-брацку — Да пайстаў прагу; На завушніцы для малой — сестрычкі — Дзве зкіталых, дзве смяілівых знічкі;

Красуні-жонцы — Зорак на карпі; Сынам — сто сонцаў Неадкрытых І сто далаў... І кожны будзе ў захваленні, мусіць...

... Дзень добры, мама, вась і я, вярнуўся...

Ралля — аснова, Зерня ўтокі няспына Кідаю я рукою агрубелай — І тэцця, тэцця мудрага тканіна — Жыцьцё... На зюлаку нясмела Праклююцца зярняты, дол свідруюць...

Узор — зялёны з чырванню — бярэцца, Янае сонца сілу незямную З зямлю сілаю — І тэцця, Тэцця вечная тканіна: Зямля — аснова, Сонца ўтокі кідае Празмены... Навіваюцца зярняты... І з пясняй жніўню — дукальным караваем — Прыходзіць хлеб у хаты.

Ён ад зямлі, а з ім усё — гасціны, Віселлі, пацалункі, парадзіны, І гей, што ў стагоддзях уаскрасне, І думкі лад у пошuku бясконым, І сьлёзы ад зямлі, гней, І песня, І вогненны палёт насустрэч сонцу... Зямля — мая аснова...

кожны раз будзеш глыбей і глыбей спацігаць змест страшнай трагедыі, што напаткала яе геранію ў змрочным царстве навывы, дзе шчасце купіцца і прадаецца і — не існуе.

Вось тут мне хацелася б напісаць заклячоны, натхнены абзац пра тое, якой святочнай падаеўні з'явілася гаспадарка вахтангаўцаў у Мінску, калі ўдзячнасць адчуваюць да нашых гасцей гледачы, калі плёну прынесуць, напуць, І спектаклі нашым артыстам і рыхісерам.

Усё гэта так. Але ж абмінуць яшчэ адзін гаспадарскі спектакль (адзін з трох) неак — не з прыемным. «Кухарка», Песа Анатоля Сафронава Камедыя.

Прыкладзем жа, як раў А. Луначарскі, вуха да гэтага твора. Якое ўжо, што сэрца?

Некаторыя казюць: пустое. Іншыя, наадварот, думка, што ў ім пуньсе паазія светлага каханья, шчырай і прастай вяселіцы, добра гумару. Словам, ёсьць людзі, якім «Кухарка» не падабаецца, ёсьць і такія, каму падабаецца. Мне — падабаецца. Да таго, яні давалася ўбачыць яе ў вахтангаўцаў.

Агаварыў адрозу: мне давалася быць на «Кухарцы» ў мінулы чацвер і людзі, якія ў той дзень глядзелі спектакль у другі раз, запуньлі, што раней ён ішоў у лепшым выглядзе. Таму прашу не лічыць бісперэчымі ўсе заўвагі, якія тут будучы выказаны.

Так, магчыма, мне не пашанцавала, і я трапіў на не лепшы паказ. Аднак, як гаварыў К. С. Станіслаўскі, можна іграць часам лепш, часам горш, але галоўнае — заўсёды іграць правільна.

Што ж мне здалася прынцыпова наіпрэдыльным у «Кухарцы»? Перш за ўсё — жанравая вызначэнне спектакля. Ён зроблены ў

ПАЭЗІЯ БУДЗЁННЫХ СУСТРЭЧ

Уладзімір ДАДЗІЁМАЎ

«Хто куды, а я — на Палессе... Камандзіроўка — у кішэні. Білет — вась ён, Аловак... Чыстая запісная кніжка... Чыстая, настроеная на запіс, плёнка памяці, і пераклочае на прыём сэрца...»

Гэта — пачатак нарыса Веры Палтаран «На зямлі Палескай» (часопіс «Маладосць», № 10, 1963 г.) Я прачытаў нарыс адрозу ж пасля выхду часопіса і ён захачелася напісаць водгук аб ім, прыцягнуць да яго ўвагу чытача. Але, як гэта нярэдка бывае, напісаны розныя справы і мне не давалася здзейсніць тады ж свайго намеру. І вось я ў другі раз прачытаў нарыс, і зноў адчуў радасць, што думка, якая ў апошні час гучыць усё мацней (нарыс таксама мастацкі жанр), знайшла канкрэтную і даволі неспадзяваную пашырэнне ў працы Веры Палтаран.

Відавч, патак шэрых, нудных нарысаў парадкам скапраметываў гэты жанр. Але, калі пісьменнік едзе ў камандзіроўку з «пераклочаным на прыём сэрцам», калі ў яго ёсьць яшчэ добрае, плёнае воля і публіцыстычны запал, тады дакументальны твор узбагачаецца высокай мастацкасцю. Дарчы, калі я чытаў нарыс Веры Палтаран, то міжволі прыгадуў «Пазму да ро» Анатоля Кішчы і Івана Сіпакова. І ў адным і ў другім нарысе — тая ж тавалінасць: той жа лірызм, умненне алым шчырым старычкі мастацкім вобраз на перыдуманым рэальным матэрыяле.

Веру Палтаран цікавіць чалавек, яго душа, характар. Перад нашымі вачыма праходзіць цэлы шэраг жыцых, рэальных людзей, але яны так дасканала вылісаны, што, па-першае, успрымаюцца намі, як цікавыя мастацкія вобразы, а па-другое, надоўга запамінаюцца. Так, з рэальнага жыцця прыйшла да нас і стала блізкай, роднай «непрыдуманая» цётка Насця Грэска, сціплая, разузная, харошая жанчына. Помніцца, некалі асобных нарыстаў папракалі ў тым, што яны злыжываюць расказам ад першай асобы. Сапраўды, у нашай перыядыцы друкаваліся ды і цяпер друкуюцца нарысы, дзе, акрамя аўтарскага «я», няма ні характараў героў, ні роздуму над жыццём. І ўсё ж лепшыя нарысы, напісаны ад першай асобы, пераказваюць гаворачы ў карысць такога прыёму пісьма. Пісьменнік прускае ўбачанае праз сваё ўласнае сэрца, расказвае мне, чытачу, пра тое, што сам перажыў, малое героў такіх, якімі сталі яны перад гэтым чалавекам.

Вера Палтаран вядзе апавяданне ад першай асобы, але яна нідзе не злыжывае сваім аўтарскім «я» — шчыра і ўсхвалявана расказвае чытачу пра простых, «маленчых» людзей, волькіх у сваёй сціпласці, працавітасці і душэўным харастае. Цётка Насця, відавч, пашанцавала, што менавіта яе хаце спынілася добрая, гаварная і сардэчная набыцца з Мінска. Цётка Насця раскрыла ёй душу, і наша літаратура ўзбагачылася прывабным вобразам гэтай чалавекі.

«От так загнал яны (немцы, — Ул. Д.) нас аднаго разу ў страшна граэкае балота. Сядзім мы ў тым балочце — хто абяреч абшчынаў паваленае дрэва, хто за куст уцяпіўся. А калі нас усё нешто шпелішпелі у вадку, шпелі-шпелі... Што за ліхот? Прыгледзелася, аж ёт курыныя галовы ў тавьш ляпцях — немцы на беразе курыя на абед рожыць... А мы галодныя, перамерзлі ў вадзе, дрыжым. Ды і дрыжачка балымс — бераг жа блыка!»

«Явілага чалавекі», як зусім слупна піша пра гэтую жанчыну Вера Палтаран.

Я чытаў пра «непрыдуманую», рэальную цётку Насцю і бачу перад сабой абавулены вобраз нашай маці — сляпую жанчыну, якая вынесла на сваіх плячах страшныя напугі ў гады вайны. Нішто не сагнула яе, не заплыла яе душэўнай прыгажосці. Працавітая і сціплая па сваёй прыродзе, яна сваім старанным рукамі — без пахвальбы, як наленяе, звычайнае, будзёнае, — упрыгожвае наша жыццё. Пра гэта можна, бісперэчч, расказаць і ў інфармацыі. Але голая настанавіца факта — гай сабе вана і цікавага, не можа ўсхваляваць чытача так, як хвалое мастацкае аснованне гэтага ж факта. Паглядзіце, які вобразна — праз апавяданне той жа цёткі Насці — перадае Вера Палтаран жахі вайны:

«От так загнал яны (немцы, — Ул. Д.) нас аднаго разу ў страшна граэкае балота. Сядзім мы ў тым балочце — хто абяреч абшчынаў паваленае дрэва, хто за куст уцяпіўся. А калі нас усё нешто шпелішпелі у вадку, шпелі-шпелі... Што за ліхот? Прыгледзелася, аж ёт курыныя галовы ў тавьш ляпцях — немцы на беразе курыя на абед рожыць... А мы галодныя, перамерзлі ў вадзе, дрыжым. Ды і дрыжачка балымс — бераг жа блыка!»

Або вось апавяданне «двойніка»

цёткі Насці, яе сяброўкі цёткі Куліны:

«...Прыхела ў Курчыцы (цётка Куліна вярнулася ў родныя мясціны з Нямеччыны, куды яе напалі гітлераўцы, — Ул. Д.) і не пазнала іх ні аднае хаты, ні аднаго двара, толькі вецер з нацца ў нанец сьля на бур'яне гуляе... Пайшла я на етаму бур'яну на сваё селішча. Стала, гляджу і сьлёз у мяне няма, ні галасы, толькі чую, як усю мяне з галавы да ног холадам праймае.

Не ведаю, калі я так прастяла, як раптам нешта з бур'яну — пусце мне пад ногі. Гляджу — кот. Нап, што да вайны ў нас жыў. «Котчык мой, котчык...» — напчелася, каб яго наглядзіць, а ён як фіркіне ды — у бур'ян. Глядзіць адтуль, па ўсім відна — пазнаў, але страх мацней за етуго паліць. Так ён больш ніколі і не пайшоў у хату, як мы потым яго ні звалі. Мы ўсе дзівіліся: ёт ж, мусіць, бедны, нешто такое страшнае перажыў, што ўся яго націяна прырода пераманілася, і ён не цягнуўся больш ні да чалавекі, ні да цёткае кутка.

Каб расказаць, як мы тут, на етых палішчых, жыць пасля вайны пачыналі, то не хачла бы ўсея ночы. Не было ж у нас ні каня, ні вала — ўсяе тае і скаціны на ўсё сьля, што мой кот.

Чытач з гэтых невільчых урыўкаў, відавч, адчуў яшчэ адну ачуждзёную рысу Веры Палтаран, які мастаца — умненне падзелвае праз рэальнае і прыразае, праз трапае, ёмкае слова, праз дыялог данесці да нас характар самога апавядальніка.

Вера Палтаран добра вылісвае не толькі вобраз сваёй галоўнай героіні, але і ўсіх тых, хто прыходзіць да цёткі Насці і з кім самі абставіны збліжаюць нарысцяку. Адна рыска, адна дэтал — і перад намі мастацкі вобраз.

Жыве ў цёткі Насці слаўная дзюўчына — Міхаліна (маці памёрла, цётка ўзяла дзюўчынку на выхаванне). Паглядзіце, як хораша расказвае пра гэтую дзюўчыну Вера Палтаран:

«Цёткі Насці пяты дзесятак год, Міхаліне — два дзесяты вясен. Курчыцкіх дзюўчат бог не аб-

дзяліў прыгажосцю, а Міхаліну сярод іх прычэміш адрозу. Зайдзі ў клуб у суботу ці ў нядзелю, калі сюды збярэцца дзюўчат з усяго калгаса, дачкайша, пакуль гарманіст сыпае вясёлуе полкуды, ды і прычмаць: наторая з дзюўчат, пайшоўшы ў талец, запалці і ў будзе зямлю пад нагамі, то гэта і цётка Міхаліна.

І калі далей аўтар з замілаваннем да дзюўчыны, цётка і сардэчна расказвае пра старанную працу Міхаліны, шматлікія яе прэміі, абранне дэлегатам з'езду камсамола, то мы ўжо, ведаючы душэўнае харастае героіні, палюбішы яе сэрца, любім і яе рукі.

Ну, а цётка Куліна, якая «на гадзінку» заскочыла да сваёй сяброўкі цёткі Насці? Проста так заскочыла, як звычайна — перакінуцца словам, абмеркаваць нейкія свае будзёныя чалавечыя праблемы... І... сапраўды перакінулася словам, а тое слова падхаліла «пераклочае на прыём сэрца «госцініца» з Мінска. І вось ужо гэтае слова смакую я, чытач.

Праз волькі чалавечы боль і неспакой цёткі Куліны прыходзіць да нас думка, якая хвалое ўсё чалавечы, — думка аб міры на зямлі. У вуснах прастай жанчыны, якая ведае, што такое вайна, асабліва пранікнёна і перакананна гучыць словы: «Паверце, другі раз і душа баліць, і рука баліць, а як гляню на белы свет, то пераз еты мой боль ён мне яшчэ мілейшы робіцца. І так хочацца, каб усё было спакойна і ціхо, што, здаецца, кінула б рынула ўсё чысьнена і, як стаю, босяя і праставалася, усю зямлю абегла б ды агледзела: ці не гарыць дзе, ці не тлее дзе якая іскра... Ціхо... Што ёт зноў там радзіва кажа? Во-во... Чынець?.. Зноў Бо... Калі ж ён будзе, спакой на душы?»

...Калі я чытаў нарыс Веры Палтаран, то мімаволі прыгадуў асобныя творы, у якіх ёсьць усё — і пералік ударнікаў камуністычнай працы, і разважанні — але няма сапраўднай сучаснасці. У нарысе ж Веры Палтаран няма эфэктных прыкмет часу. Затое ёсьць тут сама галоўнае — чалавек, наш сучаснік, прыгожы і справамі і душой сваёй, сапраўды волькі чалавек. Ён жыве не толькі на Палесці, ён побач з намі, навал нас — хай бы яму часцей шанцавала, хай бы частей спынілася ў яго хаце нарысцяку з самай плённай камандзіроўнай — камандзіроўкай сэрца.

У рабоце бібліятэкі калгаса «Савецкія Беларусы» Навічынскага раёна антыўны ўдзел прымаюць самі чытачы. Антыўныя бібліятэкі — сакратар Ліўскага сельсавета Софія Шанік і палівод Марыя Новік нааплентуюць перасоны бібліятэчкі.

Фота І. ЗМІТРОВІЧА.

КНИГ ЗНАХОДЗЯЦЬ ДАРОГУ

«Беларуская літаратура, Навічынскі. Паліца з такім надпісам абсталевана ў валоўжынскай кнігарні. Тут кнігі не залежваюцца. З'явіўся трохтомнік Беларускай пазэзіі, і за два дні разошчэўся. Тое самае здарылася з «54 дарогамі». Аўтабіяграфіямі Беларускай пісьменніку зацікавіліся многія. Кніг не халіла.

У нас паступілі заўвагі яшчэ на 27 экзэмпляраў, — гаворыць аформіла Любоў Цюрныне, — мы згадзілі дадатковы заказ.

Распаўсюдзёцца кнігі дапамагаюць пісьнеры і камсамольцы валоўжынскай школы. Юныя памочнікі дэстаўляюць кнігі падпісчыкам горада і сумежных населеных пунктаў.

У магазіне вядуць спецыяльныя сшыткі, куды запісваюцца пажаданні і заказы пакупніку.

М. ЧАЙКА.

З нашай ПОШТЫ

Свята ўшаноўваюць памяць аднаго з пачынальнікаў Беларускай літаратуры Францішка Багушэвіча зямліца паэта, У вёсцы Кушыляны Смаргонскага раёна, недалёка ад хаты, дзе жыў паэт, пасля яго смерці на вільчым камені-валуне быў вытоўты надпіс: «Памятайце Мацея Бурачка. 1900 г.» Мясцовыя калгас названы імем Багушэвіча. У шасці кіламетрах ад Кушыляны, у вёсцы Жураны Ашмянскага раёна, калгас таксама носіць імя паэта. У цэнтры вёскі, у маляўнічым скверы, стаіць помнік Францішку Багушэвічу. Пахаваны паэт на мясцовых могілках. З вясны да позняй восені на магіле і ля помніка паэту заўсёды шмат кветак.

Дуць зямліца паэта і ў бібліятэцы, каб узяць кніжкі вершаў Ф. Багушэвіча. Але, на жаль, вяртаюцца адтуль з пустымі рукамі. Дзіўна, але ў Кушылянах, у доме паэта, дзе цяпер адкрыта бібліятэка імя Ф. Багушэвіча, няма ніводнага яго аб'орніка. Няма твораў пісьменніка і ў Жураных. Толькі ў Ашмянскай бібліятэцы ёсьць два аб'орнікі яго выбранных вершаў.

ПРЫКРЫЯ ПАМЫЛКІ

Шнавіцца чытаць таксама кнігамі і артыкуламі пра жыццёвы і творчы шлях паэта-дэмакрата. Але, на жаль, колькі тут блытаніны! «Неўзабаве яму ўдаецца атрымаць месца настаўніка ў Дошчыках на Ашмяншчыне», — чытаем мы ў кнізе В. Барысенкі «Францішак Багушэвіч і праблемы раздзялення ў Беларускай літаратуры XIX стагоддзі». Амаль такое ж сцяварджэнне знаходзім ў «Нарысах беларускай літаратуры XIX стагоддзя» С. Майхроніца: «...У Дошчыках на Віленшчыне, дзе Францішак Багушэвіч працаваў настаўнікам, доўга жыць яму не давалася».

А вось у дапаможніку для студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў «Нарысы па гісторыі Беларускай літаратуры» сказана іншае: «...У хутым часе ён атрымаў пасаду настаўніка ў Дошчыках на Ашмяншчыне».

Аб Дошчыках, а не аб Дошчыках гаворыцца і ва ўступным артыкуле М. Ларчанкі да выбранных вершаў паэта на рускай мове (Масква, 1953 г.). Тое ж піша і

Я. Шарахоўскі ва ўступным артыкуле да выбранных твораў Ф. Багушэвіча (Мінск, 1952 г.).

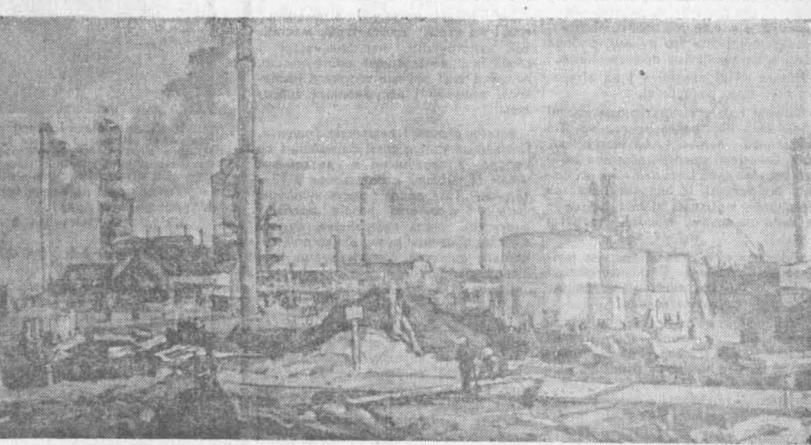
Дык дзе ж усё-такі настаўніцтва Францішка Багушэвіча пасля таго, як яго выключылі з Пенярбургскага універсітэта, у Дошчыках ці ў Дошчыках?!

І яшчэ аб адной памылцы, якую дапускаюць даследчыкі творчасці Ф. Багушэвіча. І. Барышка ў артыкуле «Паэт-дэмакрат», змешчаным у кнізе выбранных вершаў паэта (Масква, 1948 г.), піша: «Францішак Казіміравіч Багушэвіч нарадзіўся 9 сакавіка 1840 года ў вёсцы Жураны (?), у трох кіламетрах (?) ад горада Ашмянны». Папершае, ад Ашмян да Жураны не тры, а дзесяць кіламетраў, а па-другое, прынята лічыць, што паэт нарадзіўся ў Кушылянах, а не ў Жураных. Праўда, С. Александровіч у артыкуле «Новае пра Францішка Багушэвіча» («Полымя», № 6, 1960 г.) сцяварджае, што паэт нарадзіўся не ў Кушылянах, а калі вёскі Рукойні (Літоўская ССР), у Кушыляны бацька Францішка Багушэвіча пераехаў пазней, пасля нараджэння паэта. Дык наму ж і тут верыць?!

На наш погляд, настала неабходнасць выдаць творы Францішка Багушэвіча масавым тыражом, забяспечыўшы выданне падрэзным і дакладным нарысам аб жыцці і творчасці нашага выдатнага паэта другой паловы XIX стагоддзя.

А. ШЧЭТКА, супрацоўнік раённай газеты «Рэспубліканскае знамя».

Г. Ашмянны.

З РЭСПУБЛІКАНСКАЙ МАСТАЦКАЯ ВЫСТАВКІ. А. КАРЖАНЕУСКІ (Вінек). «На Палацім нафтаперапрацоўчым». Масла.

СКРЯЖАВАННЕ

АПАВЯДАННЕ

На шашы было ціха і бязлюдна. Аўтобус, на якім толькі што прыхаў Мікола Кірэйчык з горада, пайшоў у гараж.

Сонца яркімі промянімі лілося праз голыя прысад. Недзе ў высокім небе курчалі журавы, Мікола стаў, прыбіраючы плячымі да абшпаннай сасны, стаў моўчкі, не спускаючы вачэй з шашы: хацелася хутчэй дабрацца да Камені. Там ён не быў ужо амаль тры гады і, вядома, будзе дарогім госцем у цёткі Марусі, адзінай матчынай сястры, якая ў той даўні грозны год нейкім чынам выбралася разам з ім, маленькім Колям, з акружэння...

Нарэшце паказаўся самазвал. Здалёк Мікола убачыў, што ў кабіне, апрача шафэра, нікога няма, і «прагаласавав». Але шафэр на хату паказаў рукой у правы бок, і Мікола здагадаўся: машына ў нацыі гарадка лавяне на прамакблат.

Ужо зусім сцяміла, калі нечакана з блізкай вуліцы пацалася странтанне матара і на шашу, выкінуўшы паласу святла, выскачыў матацыкл.

— Дзёмнік! — крыкнуў Мікола, як толькі матацыкл параўнаўся з ім. Валдзіпель звярнуў на абочыну. Загнуў матор, і пацучы знаёмым голас:

— Хто там? Хутэй!

У высокім сутулым чалавеку Мікола пазнаў старшыню калгаса «Каменна» Макаўца.

МІХАСЬ ПАРАХНЕВІЧ

Мікола і сапраўды не забыўся Хведар Хвядосавіч пра той дзень, калі Мікола скончыў дзесяцігодку і прыйшоў да яго ў кабінет.

— Што ў цябе, гаубок? — суха спытаў старшыня, не адрываючы вачэй ад паперкі, які толькі перад сталом у нерухоўнасці стаў высонкі, у вяснушках, юнак.

— Даведку дайце, у тэхнікум хачу, — неак ніскадзіна і збянтэжана працадзіў Мікола.

Макавец скрыў губы:

— Я, гаубок, таксама шмат чаго хачу. Але не пытаючы ў мяне пра гэта, а толькі ад Макаўца: маляко — дай, мяса — дай, бульбу — дай. Усё я — дай...

Мікола бачыў, як з кожным словам чырванее твар старшыні, як на ілбе ў яго выступалі кроплі поту. Праду-такі кавала некалі цётка Маруся: «З ім гаварыць — усё роўна што воўна страць». Цяпер гэта хлопец адчуў сам на сабе. Ён сабраўся быў ужо высачыць з вузкая і доўгага кабінета, як раптам нечакана Макавец пераманіў тон, больш лагодным голасам ссказаў:

— І ўсё ж давядзі табе, Кірэйчык, не дам, не прасі. У калгасе трэба людзі, Вост так.

Старшыня пакаў на тоўстае шкло валасатыя рукі, зноў утаропіўся ў паперку, даючы зраўнець, што на гэтым размова паміж ім скончылася, Мікола моўчкі стаў перад сталом, пераступаючы з нагі на нагу, не ведаючы, што сказаць яшчэ Хведару Хвядосавічу. Успомніў раптам учарашнюю сустрачку са сваім аднакласнікам Сяргеем, старшынёвым сынам. Сяргей хваліўся, што ўжо выслухаў дакументы ў марское вучылішча...

— Сяргей ж вы аддасцаеце! — вырвалася ў Міколы.

— Ну і што? — спанойна ўзяў галаву Макавец. — А ўсё ж я не магу аддусціць.

Усё ж назаўтра, выпадкова ўбачыўшы ў наторы Міколу, Макавец пакляў яго ў кабінет, моўчкі сунуў паперку з пачаткай:

— На, атрымалі. Толькі ты малады, а ўжо з вусамі, залішне ведаеш... — Ну і што? — спанойна ўзяў галаву Макавец. — А ўсё ж я не магу аддусціць.

прабіраўся тут па хмыльніках, трымаючы ў руках барамі яркіх калі. Цяпер замест зарасніку чарнеюць тарфянікі, а поле роўнае, як стэп.

— Надоўга? — спытаў Макавец, калі Мікола падышоў да матацыкла.

— Рапшы назаўсёды. Цётку трэба прыгледзець, старая зусім. А сам я механік, — пачаў разважаць Мікола, паглядзічы на Макаўца, які ўсё корпаўся ў матары. Міколу карцела пацучы з вуснаў самога старшыні, што ён скажа на гэта. Але Макавец быццам не пацучу Міколыў сляў, пачаў пра іншае:

— А мой Сяргей, браце ты мой, усё рыбу ловіць. Платную работу выбаў. Прыедзе ў гэты — усё роўна як міністр той.

І раптам вылаўся:

— От, халера, свіча перагарала! Трэба ж думаць... — Эпасной няма? — Макавец вылаўся.

— То та ж і яно! — Макавец вылаўся. — Тут і матацыкл ужо там: адно ламачка. Штодня паспрабуй адмахаць у раён ды назад.

— Чаго ж так часта? — Як — чаго? На работу ў «Мінкалгасбуд».

— Дык вы што, ужо не старшыню? — здзіўлена паглядзеў Мікола на Макаўца. Той адказаў неак глуха і неахотно:

ВОДГУКІ ПРЫШЛІ ЗДАЛЁЎ...

Беларуская секцыя Савецкага камітэта па развіццё культурных сувязей з суайчыннікамі за мяжой штогод накіроўвае сотні кніг і падручнікаў нашым землякам. Як прытаняць Радзімы ўспрымаюць суайчыннікі за мяжой кожнае савецкае выданне. Яны горача думваюць і ўсхвалявана дзеліцца думкамі аб прачытаным. Вось некаторыя з іх.

«Пасляны вамі кнігі Івана Шамкіна «Крыніцы», Макара Паслядовіча «Па воўчых сцежках» і іншых атрымаў. Вы не можаце сабе ўявіць, якую радасць прывясла мне чытанне гэтых кніжак. Нават на душы становіцца весела, калі пасля доўгай разлукі з Радзімай перад вачыма праглядаюць знаёмыя малюны і жыццё ў родных мясцінах, дзе прайшло дзяцінства і юнацтва. Многім з нашых суайчыннікаў будзе карысна пазнаёміцца з творам Макара Паслядовіча «Па воўчых сцежках». У гэтым дакументальным творы прыведзена шмат таіх фактаў, аб якіх неабходна ведаць. Калісьці ў юнацтве я захапіўся творами Янкі Маўра, Міхася Лынькова, Якуба Коласа. Люблю і цяпер, з захапленнем чытаць творы і маладых беларускіх пісьменнікаў» (Я. Цішоў, Англія).

А гэта пісьмо прыйшло з далёкай Новай Зеландыі ад Міхала Кашыцы:

«Кніжкі, якія я атрымаў ад вас, прачытаў з вялікім задавальненнем. Найлепш за ўсё спадабалася мне кніга «Крыніцы» І. Шамкіна.

Чытаў я са здавальненнем. Сапраўды было прыемна працягчы пра свой народ, звычай, аб Радзіме і на роднай мове. Прасіў бы, калі магчыма, прывісла новых кніжак і буквар для майей дачкі Тані, якую ўжо споўнілася сем год. І я хачу вучыць яе, каб яна ведала родную мову. Зараз закончыў чытаць «Сустрачы на рэстангах» А. Кулакоўскага. Я шэшуся кніжкіма і чытаю іх з захапленнем. Частку прачытаных кніжак паслаў сваёму сябру ў Велінгтон. Ён таксама любіць чытаць кніжкі беларускіх пісьменнікаў».

Многія нашы землякі ў Францыі, Бельгіі, Англіі, ШВА і іншых краінах сталі актыўнымі прапагандастамі мастацкіх твораў савецкіх пісьменнікаў і тым самым садзейнічаюць распаўсюджванню праўды аб Савецкай краіне, нашай ідэалогіі і культуры. Яны дапамагаюць збліжэнню і дружбе паміж народамі.

«Атрымала вашы кніжкі і каледжы. Вялікае сардэчнае дзякуй вам, дарэгі таварышы, за вашы клопаты аб нас, што знаходзіцца далёка ад Радзімы. Вашы кніжкі заўсёды прыносяць нам вялікую радасць. Мы прагледзелі ўсё і сямы атрыманую ад вас кнігу «Прэстудыя неміцко-фашысцкіх окупантаў у Беларусі». Яна зробіла на нас усё вялікае ўражанне. Наша 17-гадовая дачка плакала, калі ўбачыла злучышчы фашыстаў.

«Нават звары, — гаворыць

прачатына, бо вялікае заграбаванне на гэту кнігу. А я кажу студэнтам, што гэта не фантазія, гэта праўдзівае апаўдана пра савецкага чалавека».

Папулярнасцю ў нашых землякоў за мяжой карыстаюцца кнігі М. Лынькова «Векнамыя дні», І. Гурскага «У агні», І. Мележа «Мінскі напрамак», В. Калоза «Люды асобага складу». Аб гэтым пішуць у сваіх пісьмах Іван Хадаровіч з Аўстраліі, Сцяпан Самароў з Аргенціны, Уладзімір Масельскі з Бразіліі, Дар'я Саналова з Францыі. Письмо Антона Міхася, які жыве ў Бразіліі:

«Атрымаў ад вас некалькі стоўкаў кніг. Не маю слоў, каб выказаць вам сваю ўдзячнасць. Ад усяго сардэчна дзякую Радзіме, што яна не забывае сваіх сыноў і думала аб нас, нашчасных, раскіданых па ўсім свеце. Калі я атрымаваў стовкі кніг, то мае суседзі здзіўляюцца. Я гавару ім, што гэта падарункі з Радзімы, а яны не хочучы верыць, што ёсць на свеце краіна, якая бясплатна робіць такія падарункі. А я даказваю ім, што гэта Савецкая краіна... Самыя цікавыя для мяне кніжкі — гэта «У агні» і «Люды асобага складу», «У тыле ворага». Мне вельмі цікавыя кніжкі аб падзеях на фронце ў часы Айчынай вайны, аб дзеяннях партызан».

Творы савецкіх пісьменнікаў маёй звязваюць нашых землякоў з Радзімай, дапамагаюць выкрываць тавары і паклёны ворагаў, разганяюць туман буржуазнай прапаганды. Аб гэтым расказвае Сцяпан Парноў з Бельгіі:

«Вы разумееце, як цяжка нам за мяжой жыць без духоўнай стравы, а тое, што вы прасілі, гэта — наш пажытак. Тут я не адзін, і гэтым пажыткам дзялюся з іншымі суайчыннікамі. І ад імя ўсіх іх вялікае дзякуй вам. Усё гэта маёй звязвае нас з Радзімай. І нават у каго яшчэ сардэчнае, то пасля прачытання яго пачынае мякчэць... Яшчэ раз шчырае вам дзякуй, не забывайце нас».

Цяжка ўтрымацца, каб не прывесці шматлікіх пачынаў Івана Сцяпанскага з Францыі:

«Усе кніжкі, якія я меў шчасце атрымаць ад вас, чытаў з захапленнем і хваляваннем. Часамі засядваўся да поўначы. Мне вельмі цікава і захапляла барацьба, якую вядуць савецкія людзі з прыгнатымі і іх памагатымі — здраднікамі Радзімы і свайго народа».

Не магу нават вырашыць, як з кніг больш спадабалася, бо ўсе яны захапляюць. І калі пачне чытаць, то няма сілы, каб адарвацца. Чытаючы кніжкі на роднай мове, я перажываю радасць поспеху і горчы няўдач дарагіх маіх суайчыннікаў у іх гераічнай барацьбе з фашысцкімі акупантамі. Цяжка перажываць муні і катаванні, якім падвяргаліся нявінныя жыхары майей Радзімы. Здзіўляўся і захапіўся іх стойкасцю і мужнасцю, з якімі яны пераносілі катаванні і пакуты. З некаторымі групамі партызан я ў думках праходзіў па знаёмых мне месцах, дзе праходзілі мае юнацкія гады, куды я хадаў збіраць грыбы і ягады са сваімі роднымі і блізкімі. Расказвае чэхаславацка ў кнізе «Огни партизанского дружба» дзяўчына Яліна Амаля да дому, дзе жылі мае блізкія. Заставалася яшчэ зрабіць 3 кніжкі, і я быў быў дома, але, влічкі мой жал, апаўдана за кончылася, і я... апаўдана ў Літве. Усе гэтыя духоўныя цікавыя кнігі мной ужо прачытаны. З іх меншым хваляваннем чытаюць іх і мае знаёмыя. Перш за ўсё я стараюся даць кнігу таму, хто не наведвае бібліятэку «Францыя—СССР» і не чытае савецкай літаратуры, тым, якія атручаны верогай СССР прапагандай...»

Калі такія людзі бяруць першую кнігу без сабаблага захаплення, то прачытаўшы яе, другое сама просіцца. Па меры звароту кніжак, я буду адносіць іх у бібліятэку для агульнага карыстання.

Калі маеце магчымасць, то шліце лістчы. Кнігі на роднай мове з'яўляюцца вялікай духоўнай падтрымкай для нас і прыносяць велізарную карысць нашай Радзіме».

У заключэнне хочацца прывесці пісьмо Івана Васіленкі з ФРГ. Ён піша:

«Атрымаў высланую вамі мастацкую літаратуру ў бразіліі. Няма слоў для таго, каб выказаць удзячнасць за гэтыя клопаты, якія Вы ўдзяляеце людзям, што знаху дзяціна на чужыне, і вярнуць Вам вялікае сардэчнае дзякуй за гэтыя клопаты прысласць душэўную радасць, якой чалавек на чужыне амаль не мае. Жыццё нашых людзей за мяжой пустае, мёртвае і вельмі цяжкае. Адно — толькі радасць — гэта клопаты Радзімы».

Азнаёміўся і прачытаў некаторыя бразіліі. Чытаю кнігу «Беларускія апаўдана». Кнігу чытаю з вялікай цікавасцю. Пастарося з прачытаных напісаць сваё ўражанне. Некаторыя кніжкі даў чытаць сваім сябрам. Я вельмі ўдзячны Вам за маральную і духоўную дапамогу. Гэта дапамога для мяне, занятага спрод чужых людзей, з'яўляецца самай вялікай каштоўнасцю ў маім жыцці».

Г. БЯЛКЕВІЧ.

ДВУХМЕСЯЧНИК ПРАПАГАНДЫ І РАСПАЎСЮДЖАННЯ ЛІТАРАТУРЫ ПА ХІМІІ

Міністэрства культуры БССР, Беларуска-Літоўска-Латвійскага саюзаў і Дзяржаўнага камітэта Міністэрства БССР па друку выдаюць з 1 лютага двухмесячнік прапаганды і распаўсюджвання літаратуры па хіміі.

У час двухмесячніка ўсе бібліятэкі разгортваюць шырокую прапаганду матэрыялаў снежаньскага Пленума ЦК КПСС, ролі хіміі ў развіццё народнай гаспадаркі, наменчаных мерапрыемстваў базой дугледжана афармленне базой нагляднай агітацыі, якае адносна рэальнае прадпрыемстваў, будоўляў, калгасоў, саўгасоў, ажноўчэння рэспублікі Пленума, ажноўчэння стэндаў, плакатаў. На выставках, стэндах, плакатах ажноўчэння асаблівае пытанне аб ролі хіміі ў павышэнні прадукцыйнасці працы, павелічэнні вытворчасці прадукту савецкай гаспадаркі і выпуску тавараў народнага ўжытку.

Фонды бібліятэк папоўняюцца навукова-папулярнай і вытворчасці літаратурай па хіміі. Абудова шматлікіх тэматычных вечараў, канферэнцый чытачоў, сустрач з вучонымі, аўтарамі кніг, інжынерамі, перадавікамі прамысловасці і сельскай гаспадаркі.

На прадрпрыемствах, у калгасе і саўгасе, жыгалагаспадарчых формах наменчана стварэнне перасоўных бібліятэк па хіміі з розных галін гаспадаркі. Ряд перасоўных кніжак у сельскую мясцовасць накіроўваюць у бібліятэкі. Дзяржаўная бібліятэка БССР імя Ул. І. Леніна арганізуе перасоўныя выставкі на новабудоўлях хіміі Салігорска, Светлагорска, Палацка і Гродна.

На дзючых хімічных прадпрыемствах, у вышэйшых навуковых установах абудова выставачна-прадукцыйна-агітацыйна-і навукова-тэхнічнай літаратуры. У Мінску і абласных цэнтрах будуць праведзены кніжныя базары. У кніжных магазінах прадукцыя «Дні кнігі па хіміі», у правядзенні якой прымае ўдзел аўтары, работнікі выдавецтваў.

БЕЛТА.

У НАШЫХ СУСЕДЗЯЎ НА ЛІТАРАТУРНАЙ КАРЦЕ ЛІТВЫ

Кожны год насіцца ўсё новай энэгі на карту Літвы — гарады і вёскі, новыя масты, вадэмы, дарогі. Адно новабудоўлі — буйныя, змяняючыя пэўны паварт у жыцці ўсёй рэспублікі, другія — менш прыкметныя. Але ўсе неабходныя чалавеку, створаны яго рукамі, робяць жыццё багачэйшым, прыгажэйшым.

Новыя энэгі павялісілі і на літаратурнай карце рэспублікі.

Мінулы год у літаратурным жыцці Літвы быў не радавым годам. Па ініцыятыве партыі камуністаў у ўсёй Савецкай краіне адбылася вялікая ўсенародная размова аб мастацтве і літаратуры, іх задках і шляхах развіцця ў наш час. Гэтая размова памагла павялічыць творчыя з'явы.

Сучасная літоўская літаратура развіваецца рознымі і разнастайнымі шляхамі, але ўсе яны вядуць да нарада, да рэальнага жыцця.

Абліччэ літаратуры Літвы мінулага года вызначае проза. Мы можам сказаць, павялісіліся буйныя творы — раманы, аповесці. Пісьменнікі смяляць закранаючыя праблемы сучаснасці, паказваюць чалавека ў барацьбе за будучыню. Гэта радасная з'ява, якая шмат абяцае і гаворыць пра сталасць і рост нашай літаратуры.

Хачелася б адзначыць новы раман Міколаса Слукіса «Левіца на неба». У ім расказваецца пра суровыя гады аднаўлення гаспадаркі Літвы пасля другой сусветнай вайны. Гэты твор — новая ступень у творчасці пісьменніка, да гэтага часу вядомага як цудоўны майстар навелы. На гэты раз ён выступіў з буйным творам, у якім глыбока раскрыў зараджэнне новай эпохі, духоўнае фарміраванне людзей.

Тое ж можна сказаць і пра апошні раман Алфонса Бяляўскага «Мы ішчэ сустрачымся, Вільям», дзе пісьменнік, хоць і вяртаецца да гадоў вайны, якія пакінулі незабытыя сляды ў сэрцах людзей, але глядзіць на ўсё вачыма сучаснага чалавека. Раман прасякнуты гуманістычным, антыфашысцкімі ідэямі, у ім моцна гучыць нянавісць да вайны, любоў да міру.

Гэтыя кнігі выступаюць высокай маральна-этычнай патрабаванні да чалавека, памагаюць яму расці дасоўна, і ў гэтым іх самая вялікая заслуга. Сёння ў Літве пра іх шмат гавораць, шмат спрачаюцца, асабліва моладзь. Кнігі абмяркоўваюцца на літаратурных вечарах, канферэнцыях чытачоў, у дамах культуры, клубах. Значыць, яны закрэпілі сэрцы.

Розным тэмам і рознаму часу — ад больш аб мяшчэ далёкай мінулага да апошніх дзён — прысвечаны іншыя кнігі нашых празаікаў. Юнас Авіжус у сваім рамане «У шклянку гару» расказвае пра тое, як духоўна калечылася моладзь у буржуазнай літоўскай гімназіі. Геліна Карскене раман «Часовае сталец» прысвечана даўнаму студэнцкаму літоўскаму гораду Каўнаса. Стары пісьменнік Юозас Паўшкяліс у рамане «Не ўзыходзіць сонейка», які стаў прамагам раней выдзенай кнігі «Маладосць», адлюстроўвае барацьбу рабочых і сялян за сацыялізм у саракавых гадах. У рамане Вітаўтаса Сірысэ «Пры вёсці і ўсё» гаворыцца пра складаны лёс чалавека, які трапіў у фашысцкае павуцінне, служыў у заможным легёне і пасля доўгай пакут вярнуўся на радзіму. Людзіка недасоўны востра крытыкуюць у сваёй сатырычнай аповесці «Ох, гэты чарчэчкі» пісьменнік Антанас Іоінас і Юозас Паўшкяліс — гэта апаўданае аб працоўным гераізме сучаснікаў — будоўляўчых электрастанцый.

Багата наша проза і на малых літаратурных формах — апаўдана, навелы. Летась павялісіліся новыя апаўдана маладых пісьменнікаў Алгірдаса Доўтартаса, Іоанаса Мікеліўскага, Уладаса Паўшкяліс, Казіса Салі і ін-

У Мінскай царкву пачаўся паказ новай праграмы, яна сіладаецца з атранцыяна «Кінокі» і лямпаў дэкарацыйна-віяцельна-і Вітаўтас Эдэр, Іоаніс-Іоаніс Кананіна, паветраныя гімнасты Л. Янчына і Л. Хортава, Ван-Фун-кі з кітайскай гульняй, апрабаты на перах Івановы і Ішчына.

Сярод іх вылучаецца кніга апаўданаў Альгірдаса Доўтартаса «Кругаварот, пракаі, новыя масты, вадэмы, дарогі. Адно новабудоўлі — буйныя, змяняючыя пэўны паварт у жыцці ўсёй рэспублікі, другія — менш прыкметныя. Але ўсе неабходныя чалавеку, створаны яго рукамі, робяць жыццё багачэйшым, прыгажэйшым.

Новыя энэгі павялісілі і на літаратурнай карце рэспублікі.

Мінулы год у літаратурным жыцці Літвы быў не радавым годам. Па ініцыятыве партыі камуністаў у ўсёй Савецкай краіне адбылася вялікая ўсенародная размова аб мастацтве і літаратуры, іх задках і шляхах развіцця ў наш час. Гэтая размова памагла павялічыць творчыя з'явы.

Сучасная літоўская літаратура развіваецца рознымі і разнастайнымі шляхамі, але ўсе яны вядуць да нарада, да рэальнага жыцця.

Абліччэ літаратуры Літвы мінулага года вызначае проза. Мы можам сказаць, павялісіліся буйныя творы — раманы, аповесці. Пісьменнікі смяляць закранаючыя праблемы сучаснасці, паказваюць чалавека ў барацьбе за будучыню. Гэта радасная з'ява, якая шмат абяцае і гаворыць пра сталасць і рост нашай літаратуры.

Хачелася б адзначыць новы раман Міколаса Слукіса «Левіца на неба». У ім расказваецца пра суровыя гады аднаўлення гаспадаркі Літвы пасля другой сусветнай вайны. Гэты твор — новая ступень у творчасці пісьменніка, да гэтага часу вядомага як цудоўны майстар навелы. На гэты раз ён выступіў з буйным творам, у якім глыбока раскрыў зараджэнне новай эпохі, духоўнае фарміраванне людзей.

Тое ж можна сказаць і пра апошні раман Алфонса Бяляўскага «Мы ішчэ сустрачымся, Вільям», дзе пісьменнік, хоць і вяртаецца да гадоў вайны, якія пакінулі незабытыя сляды ў сэрцах людзей, але глядзіць на ўсё вачыма сучаснага чалавека. Раман прасякнуты гуманістычным, антыфашысцкімі ідэямі, у ім моцна гучыць нянавісць да вайны, любоў да міру.

Гэтыя кнігі выступаюць высокай маральна-этычнай патрабаванні да чалавека, памагаюць яму расці дасоўна, і ў гэтым іх самая вялікая заслуга. Сёння ў Літве пра іх шмат гавораць, шмат спрачаюцца, асабліва моладзь. Кнігі абмяркоўваюцца на літаратурных вечарах, канферэнцыях чытачоў, у дамах культуры, клубах. Значыць, яны закрэпілі сэрцы.

Розным тэмам і рознаму часу — ад больш аб мяшчэ далёкай мінулага да апошніх дзён — прысвечаны іншыя кнігі нашых празаікаў. Юнас Авіжус у сваім рамане «У шклянку гару» расказвае пра тое, як духоўна калечылася моладзь у буржуазнай літоўскай гімназіі. Геліна Карскене раман «Часовае сталец» прысвечана даўнаму студэнцкаму літоўскаму гораду Каўнаса. Стары пісьменнік Юозас Паўшкяліс у рамане «Не ўзыходзіць сонейка», які стаў прамагам раней выдзенай кнігі «Маладосць», адлюстроўвае барацьбу рабочых і сялян за сацыялізм у саракавых гадах. У рамане Вітаўтаса Сірысэ «Пры вёсці і ўсё» гаворыцца пра складаны лёс чалавека, які трапіў у фашысцкае павуцінне, служыў у заможным легёне і пасля доўгай пакут вярнуўся на радзіму. Людзіка недасоўны востра крытыкуюць у сваёй сатырычнай аповесці «Ох, гэты чарчэчкі» пісьменнік Антанас Іоінас і Юозас Паўшкяліс — гэта апаўданае аб працоўным гераізме сучаснікаў — будоўляўчых электрастанцый.

Багата наша проза і на малых літаратурных формах — апаўдана, навелы. Летась павялісіліся новыя апаўдана маладых пісьменнікаў Алгірдаса Доўтартаса, Іоанаса Мікеліўскага, Уладаса Паўшкяліс, Казіса Салі і ін-

ДРУГАЯ ПРАФЕСІЯ КІНАМЕХАНІКА

Дарогі, дарогі... Яны ідуць ад сляда да сляда. І ўсе да драбніц знаёмыя. Колькі год ходзіць па іх Міхася Казакіў, і цёплыя позімы летнікі вечарамі, і ў дожджы, і ў сцюжы. Праўда, іны раз у непагадзь можна было б і не ісці да дому. У кожнай вёсцы ў яго ёсць сабры, знаёмыя. Пасля сванас, звычайна, запрашаюць пераначаваць. Але ён сам не хоча. Навошта надкачуць людзям, калі да сваёй вёскі не больш гадзіны хадзіць. Вось і цяпер жае, аж свету не відаць. А Міхася ідзе ў суседнюю вёску. Там ён пакажа глядачам новы фільм.

Па дарозе кінамеханік зайшоў да матарыста Івана Клімаўскага.

— У такую мяцель сёння ніхто ў ваша кіно не пойдзе, — паспачувала жанка Клімаўскага.

— Прыйдучы, — усміхнуўся хлопчык.

У клубе Міхася і Іван правярылі апературу, падрыхтавалі ўсё да дэманстрацыі фільма.

А самай гадзіне пачалі збірацца глядачы. І амаль кожны з іх прыходзіў з кніжкай у руках. Міхася адкрыў вэжкі камадан з літаратуры.

Глядачы адзіна за адным выбіралі кніжкі, затым гадзілі фільм.

Такія кнігавыдачы перад сванас бываюць у кожнай вёсцы на маршруце, які абслугоўвае малады кінамеханік Міхася Казакіў. Больш года возіць ён з сабой бібліятэчку-перасоўку.

— Можна б, ты бібліятэчку-перасоўку ўзяў з сабой на маршрут? І хлопечэ згадзіўся. Падбярэў 25 кніжак і павёз іх разам з новым фільмам у вёску Барок. Перад пачаткам сванас Міхася намясла аб'яву:

— Можна, хто жадае кніжкі ўзяць пачытаць? З раённай бібліятэкі. Калі траба, яшчэ прывязу. Закаваўце.

Глядачы зацікавіліся. У наступны раз Міхася прывёз новую літаратуру: дзве буйныя дэцкія і адна вялікая кніга. З імі аб'яваў усё насельніцтва пунты свайго маршруту. Сёння ў яго — 120 чытачоў.

Камсамалец Міхася Казакіў — не толькі аматар і прапагандаст кнігі, і лепшы кінамеханік у раёне. Ён шырока прапагандаваў спрод насельніцтва фільмы, аб'яваў расказвае аб новых квінаквідах прасяўсены радыёвузлы, на сцядах і брыгадах. І працуючы вёска жывога ідуць у кіно.

Ад сляда да сляда ў любое надвор'е везе кінамеханік Міхася Казакіў фільмы і кнігі. Другая прафесія, прафесія грамадскага бібліятэкара, стала для кінамеханіка такя ж жыццёва неабходна, як і асноўная.

М. НАЗАРОВІЧ.

Маршэўскі раён.

У ДАЛЁКУЮ ДАРОГУ

Сто работ 27 беларускіх мастакоў накіраваліся ў далёкую дарогу.

У сувязі з мерапрыемствамі, якія праводзіцца ў Польшчы ў гонар 45-годдзя БССР, туды адпраўлена выстаўка беларускай графікі. Сто работ — гэта лісты Арлена Кашкурэвіча, Алксандра Паслядовіча, Георгія Паппаўскага, Анатолія Тычынна, Аллены Лось і Георгія Якубына, Барыса Заборова, Вялічана Ціхановіча. Выстаўку ўбачаць жыхары Варшавы і Варшаўскага ваводства, Лодзі, Люблінскага, Алышынскага і Беластоцкага ваводстваў. З Польскай Народнай Рэспублікі выстаўка накіроўваецца ў Чэхаславакію.

НАВІНЫ КІНО ФІЛЬМЫ АДРАСАВАНЫ ЮНЫМ

«Імем рэвалюцыі» — так называецца фільм, пастаўлены на кінастудыі «Масфільм» рэжысёрам Генрыхам Габаем, вядомым глядачам на карцінах «Зялёны фургон» і «49 дзён». Падзеі, пра якія расказваецца ў фільме, адбыліся больш сарака гадоў назад у Маскве.

... Уладзімір Ільіч Ленін пасля хваробы ўпершыню выйшаў на прагулку па Крамлі. На плошчы ён сустракае двух хлапчукоў — братаў Пецюку і Васюку. У сталіцы яны прыхалі шукаць дэтку. Паміж дзецьмі і Ільічам адбываецца, на першы погляд, жартоўная, але на самай справе сур'ёзная размова... Такі цэнтральны эпізод новай карціны, у якой роллю Ул. І. Леніна выконвае народны артыст СССР Барыс Сміроў.

Гэта адна з карцін, якія ўваскрэшваюць першыя гады рэвалюцыі, дзе мы ўбачым Ул. І. Леніна, яго бліжэйшых саратнікаў і юнае пакаленне тых незабытых гадоў.

На студыі «Ленфільм» рэжысёр Мікалай Лебедзеў закончыў здымкі фільма «Мандат». Герой яго — хлапчук, які імкнецца стаць сапраўдным барацьбітам за Уладу Саветаў, за новае жыццё.

— Мне хочацца паказаць нашым дзецьмі іх аднагоду першых рэвалюцыйных гадоў, — гаворыць рэжысёр Мікалай Лебедзеў. — Хочацца зрабіць такую карціну, якая б мела і пазнавальны і выхаваўны асяці, была б цікавай для глядача, кінамагарафічна эмацыянальнай. Наш фільм павінен дапамагчы дзецьмі глыбей зразумець час, у які былі закладзены

ВАМ, ФОТААМАТАРЫ

Новая фотамульцёная лямпа «ФІЛ-8» зладзена ў серыйную вытворчасць на талінскім заводзе «Норма». Малюткай лямпаю з'яўляецца яна трохі большаю за кішынны калідар. Але лямпа мае вялікую светласць і моцнасць. Радыёапарат новай лямпы сумішчаецца з корпусам.

Малая вага і партатыўнасць лямпы дасягнуць з дапамогаю хімічнага ўпрыгожэння. Усе дэталы зроблены з трывалай пластыкай. І кашце лямпа ў паўтара разы таўня, чым тыя, што выпускаліся раней.

Аднаасова распрацаваў серыйны выпуск другой партатыўнай лямпы «ФІЛ-10». Яна трохі больша, чым першая, і мае стэрыянаграфічны здымак, але таксама з'яўляецца цалкам з пластыкавых дэталей.

ТАСС.

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАСХЕВІЧ. Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗГУР, Г. М. БУРАЎКІН, А. І. БУТАКОВ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, Т. А. ДУБКОВА, Г. М. ЗАГОРДІН, В. У. ІВАШЫН, А. М. КАШУКОВІЧ, В. Б. ПАДЫГІНА, П. М. МАКАЎ, А. Н. МАРЦІНОВІЧ (адказны сарнактар), Р. К. САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), І. А. САНКОВА, З. Ф. СТОМА, М. Г. ТКАЧОВ, Р. Р. ШЫРМА.

ІМПУЛЬСНЫЯ ЛЯМПЫ-МАЛОТКІ

Новыя фотамульцёныя лямпы «ФІЛ-8» зладзена ў серыйную вытворчасць на талінскім заводзе «Норма». Малюткай лямпаю з'яўляецца яна трохі большаю за кішынны калідар. Але лямпа мае вялікую светласць і моцнасць. Радыёапарат новай лямпы сумішчаецца з корпусам.

Малая вага і партатыўнасць лямпы дасягнуць з дапамогаю хімічнага ўпрыгожэння. Усе дэталы зроблены з трывалай пластыкай. І кашце лямпа ў паўтара разы таўня, чым тыя, што выпускаліся раней.

Аднаасова распрацаваў серыйны выпуск другой партатыўнай лямпы «ФІЛ-10». Яна трохі больша, чым першая, і мае стэрыянаграфічны здымак, але таксама з'яўляецца цалкам з пластыкавых дэталей.

ТАСС.

ПЛЕНКУ ПРАЯВЛЯЮЧ У КІПЕЦІ

Фотаматары ведаюць, як «хаврава» рэагуе сетавадчувальная плёнка на ўзняцце тэмпературы працяцеля. Дастаткова крыху павышэння тэмпературы да 23,00 — «На Белай Алімпіядзе». Калінін, Вег на 500 метраў (мужчынскіх). 17,30 — праграма перадач «Літэратура». 12,25 — для школьнікаў: «Клуб юных тэхнічных» (М). 18,00 — «Уборка, апрацоўка і захаванне насення». Наукова-папулярныя кінафільмы (М). 18,20 — «Сельская навіна». Тэлечасопіс (М). 18,50 — тэлевізійны навіны (М). 19,00 — «Віюклі». Прэмера тэлеспектакля па раману Ю. Тынянава. Перадача з Ленінграда. 20,30 — «Школа гаспадарання». Расказ аб пачыне Мінскага завода медыцынаўрачавых прыбораў па арыгінальнаму норм выдатыкавання сыравіны. 19,00 — М. Горькі. «Апошняя». Спектакль Спымінаўскага народнага тэатра. 21,45 — «На Белай Алімпіядзе». Хроніка спартыўных падзей (М). 22,05 — «Фабрыка ўгнаенняў». Кінаарыст (М). 22,00 — «КВН прымала гасцей» (М). 23,20 — «На Белай Алімпіядзе». Хроніка спартыўных падзей (М). 19,00 — на атыманяне Ленінскай партыі. 11,30 — кінаарыст (М). 11,40 — «Вядомае і не вядомае». Кінаарыст (М). 16,55 — праграма перадач (М). 17,00 — для школьнікаў: «Калі ўрокі з'яўляюцца» (забаўляючы фільм). 17,45 — тэлевізійныя навіны. 18,00 — школьна-аграмацкія веды (М). 18,50 — для школьнікаў: «Паміж Вялічана і Тэяля». Літаратурны вечар ў іх школе. Кінаарыст. 19,30 — «Застава ў гарах». Мастацкі фільм. 21,05 — здымак «Гэта навука-адукацыйна» (навіны) камісіі за работай. АБ волне работы Фрунзенага РК КПБ г. Мінска спрод насельніцтва.

4 лютага

Першая праграма. 11,30 — «Сярод добрых людзей». Мастацкі фільм. 12,50 — кінаарыст. «Украдаеце дзяцінства». 13,00 — «На Белай Алімпіядзе». Калінін, Вег на 500 метраў (мужчынскіх). 17,30 — праграма перадач «Літэратура». 12,25 — для школьнікаў: «Клуб юных тэхнічных» (М). 18,00 — «Уборка, апрацоўка і захаванне насення». Наукова-папулярныя кінафільмы (М). 18,20 — «Сельская навіна». Тэлечасопіс (М). 18,50 — тэлевізійныя навіны (М). 19,00 — «Віюклі». Прэмера тэлеспектакля па раману Ю. Тынянава. Перадача з Ленінграда. 20,30 — «Школа гаспадарання». Расказ аб пачыне Мінскага завода медыцынаўрачавых прыбораў па арыгінальнаму норм выдатыкавання сыравіны. 19,00 — М. Горькі. «Апошняя». Спектакль Спымінаўскага народнага тэатра. 21,45 — «На Белай Алімпіяде». Хроніка спартыўных падзей (М). 22,05 — «Фабрыка ўгнаенняў». Кінаарыст (М). 22,00 — «КВН прымала гасцей» (М). 23,20 — «На Белай Алімпіяде». Хроніка спартыўных падзей (М). 19,00 — на атыманяне Ленінскай партыі. 11,30 — кінаарыст (М). 11,40 — «Вядомае і не вядомае». Кінаарыст (М). 16,55 — праграма перадач (М). 17,00 — для школьнікаў: «Калі ўрокі з'яўляюцца» (забаўляючы ф

